

Ч 517.11
С 323

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

СЕРГІЄНКО ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 796.42: 378. 214. 46: 001. 895

**ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ
НА ФАКУЛЬТЕТАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Львів – 2007

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі олімпійського та професійного спорту Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Яловик Володимир Трохимович, Волинський державний університет імені Лесі Українки, Інститут фізичної культури та здоров'я, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Сергієнко Леонід Прокопович, Південнослов'янський інститут Київського слав'янського університету (м. Миколаїв), професор кафедри соціальної психології;

кандидат педагогічних наук, доцент
Конестяпін Володимир Григорович, Львівський державний університет фізичної культури, завідувач кафедри теорії і методики легкої атлетики.

Провідна установа – Харківська державна академія фізичної культури, кафедра олімпійського та професійного спорту, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, м. Харків.

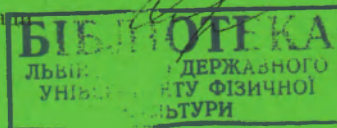
Захист відбудеться 22 лютого 2007 року о 15 годині під час засідання спеціалізованої вченої ради К 35. 829. 01 Львівського державного університету фізичної культури (79000 м. Львів, вул. Костюшка, 11).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури за адресою: м. Львів, вул. Костюшка, 11.

Автореферат розіслано 21 січня 2007 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Вацеба

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі фізичного виховання та спорту на сучасному етапі вимагає від студентів не лише глибоких теоретичних і методичних знань, спеціально-технічних умінь та достатнього рівня фізичної підготовленості, а й здатності кваліфіковано використовувати набуті за період навчання знання і практичні навички в майбутній праці (Куц О.С., Липчак І.А., 2002; Шиян Б.М., 2001).

Спортивно-педагогічна дисципліна „Легка атлетика з методикою викладання” посідає одне з провідних місць у фізичному вихованні студентів ВНЗ України, де є факультети фізичної культури.

Науковці постійно ведуть пошук нових форм і методів навчання у процесі викладання „Легкої атлетики”. Одні пропонують удосконалювати традиційне навчання (Бурбан Ф.М., 1997; Петренко Е.Н, 1988; Савчук С.І., 2000), інші приділяють увагу питанням програмованого навчання (Кузнецов В.С., 1984; Микіч М.С., 1993; Никулина Н.В., 1996) або розробляють технології інтенсифікації навчання (Конестяпін В.Г., 2005; Трофимішин П.І., 1995; Циповяз Т.А., 1996) чи використовують удосконалені методи контролю за рівнем знань (Калабин В.І., 1996; Козлова К.П., Костюкевич В.М., Євсєєв Л.Г., 2000; Коробейник В.А., Коверя В.М., Левченко В.Я., 2001), а також за фізичним розвитком студентів (Антіпов Ю.С., Лісчишин Г.В., 2001; Сергієнко Л.П., 2001).

Розроблені понад 50 років тому методики навчання легкоатлетичних вправ екстраполюються з одного посібника в інший і змістовно не змінюються. Проведення занять зазвичай здійснюється з використанням пояснювально-ілюстративних та репродуктивних методів навчання, які не враховують творчих здібностей та індивідуальних можливостей студентів, чим знижується якість їхньої професійної підготовки. Крім того, технічна підготовленість більшою мірою зводиться до виконання спортивно-технічних нормативів, контролюється передусім формування рухових навичок, проте недостатня увага приділяється розвитку здатності до прийняття обґрунтованих рішень. Традиційне викладання, яке будується за схемою „лекція – семінар – практичне заняття”, не забезпечує формування системності, смислової організації й особистісної значущості навчального матеріалу. Однак входження вищої освіти України в єдиний освітній та науковий простір Європи на засадах Болонської декларації (1999), вносить істотні корективи у зміст навчального процесу.

Пошук ефективних шляхів поєднання навчання студентів з їхньою майбутньою професійною діяльністю націлює на потребу корекції мети й змісту навчальної програми, вивчення сучасних технологій, підвищення активності в пізнавальній діяльності студентів, в зв'язку з тим, що на практиці випускники недостатньо підготовлені до самостійної праці як фахівці (Берестецкая И., Заяц Л., 2002; Евсєєв С.П., Колодий О.В., Костюченко В.Ф., 1996; Михайлов В.В., 1995; Шиян Б.М., 2001).

Проблема дослідження полягає в тому, щоб розробити нові технології професійної підготовки на базі досягнень педагогічної науки останніх років з використанням активних форм навчання, проблемно-пошукових методів, інформаційних і комунікаційних технологій. З огляду на те, що ефективне навчання легкоатлетичних вправ вимагає інноваційних підходів (Власов В.М., 2002; Добровольський С.С., Тютюков В.Г., 1997; Євсєєв Л.Г., 2001; Запорожанов В.А., 2001), які здатні підвищити науково-методичний і кваліфікаційний рівень знань майбутніх учителів фізичної культури, дослідження цього питання є актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001–2005 рр. Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України з теми 2.1.9 „Оптимізація фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах на основі диференційованого підходу з врахуванням темпів біологічного та морфологічного розвитку”, номер державної реєстрації 0104U003062.

Роль автора полягала в розробці інноваційних технологій вивчення легкої атлетики у процесі підготовки вчителів фізичної культури.

Об'єкт дослідження – професійно-орієнтована підготовка студентів освітнього напрямку „фізичне виховання і спорт”.

Предмет дослідження – інноваційні технології викладання легкої атлетики у підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності інноваційних технологій викладання легкої атлетики на факультетах фізичної культури вищих навчальних закладів.

Завдання дослідження:

1) дослідити проблему теоретико-практичних технологій навчання майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання”;

2) визначити рівень засвоєння студентами теоретичних, методичних і технічних знань з легкої атлетики та проаналізувати їхню фізичну підготовленість;

3) розробити інтегровану методику викладання легкої атлетики на основі інноваційних технологій;

4) експериментально перевірити ефективність упровадження інноваційної технології в навчально-виховний процес підготовки фахівців на факультетах фізичної культури.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукових літературних джерел, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент, педагогічне тестування теоретичної, методичної, технічної та фізичної підготовленості студентів, методи експертного оцінювання, методи математичної статистики.

Наукова новизна:

– уперше розроблено інноваційну інтегровану технологію викладання легкої атлетики у вищих навчальних закладах, що включає активні методи й форми навчання, проблемне навчання, комп'ютерні технології і контекстний підхід;

– розроблено критерії й доповнено систему показників, які визначають і надають змогу оцінити рівень легкоатлетичної підготовленості студентів на різних етапах професійно-педагогічної підготовки;

– розроблено авторську програму організації та проведення занять з дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання”, в основу якої покладено професійну модель, що дає змогу вдосконалити зміст шкільної фізкультурної освіти;

– доповнено дані про рівень і компоненти професійної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури (теоретичної, методичної, технічної, фізичної), а також розширено арсенал засобів і методичних прийомів викладання легкої атлетики у вищих навчальних закладах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що на підставі результатів дослідження розроблено і впроваджено у практику підготовки вчителів фізичної культури на факультеті фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (акт від 12.10. 2004 р.) та Інституту фізичної культури та здоров'я Волинського державного університету імені Лесі Українки (акт від 19.10. 2004 р.) методичні рекомендації з використання елементів інноваційних технологій навчання.

Основні положення дисертації склали основу навчальних посібників „Теорія і методика вивчення легкої атлетики в школі”: частина I „Біг” (2003); частина II „Стрибки” (2004); частина III „Метання” (2004).

Матеріали дослідження можуть бути використані в роботі з підвищення кваліфікації учителів фізичної культури, тренерів ДЮСШ, викладачів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, фахівців у галузі легкої атлетики.

Особистий внесок здобувача полягає в постановці проблеми та її науковому обґрунтуванні, впровадженні інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, а також у визначенні мети, завдань дослідження, аналізу й узагальненні отриманих теоретичних та експериментальних результатів. Автор здійснив статистичну обробку матеріалів дослідження.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції „Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту” (Суми, 2000, 2005), IV Міжнародній науково-практичній конференції „Фізична культура, спорт та здоров'я нації” (Вінниця, 2001), Міжнародній науково-практичній конференції „Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві” (Луцьк, 2002, 2005), Всеукраїнській

науковій конференції „Оптимізація процесу фізичного виховання в системі освіти” (Тернопіль, 2003), II Міжнародній науково-практичній конференції „Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації” (Дніпропетровськ, 2006) та на щорічних наукових конференціях професорсько-викладацького складу Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2000-2006 рр.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані в 14 наукових працях (з них – 9 одноосібних), у тому числі 7 – у наукових фахових виданнях ВАК України, а також у трьох методичних рекомендаціях й одному навчальному посібнику.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, загальних висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел (232 найменування, з яких 8 – іноземні), 11 додатків. Робота містить 4 рисунки і 32 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 260 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовано актуальність проблеми, визначено мету й завдання дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, описано шляхи апробації результатів дослідження.

У першому розділі „Теоретико-методичні підходи до технологій навчання дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання” подано теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, що свідчить про активізацію інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Значний внесок у розробку інноваційних технологій, які використовуються для формування професійно важливих якостей студентів, зробили Беспалько В.П. (1995), Вербицкий А.А. (1991), Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. (2002), Селевко Г.К. (1998) та інші дослідники, у працях яких висвітлено вплив окремих технологій на розвиток тих чи інших професійних умінь.

Підкреслено, що викладання легкої атлетики на факультетах фізичного виховання передбачає вивчення її теорії та методики, формування в майбутнього вчителя основ раціональної техніки видів та спеціальних легкоатлетичних вправ, набуття необхідних знань, умінь й навичок для самостійної педагогічної роботи в школі, у ВНЗ, ДЮСШ, ШВСМ (Макаров А.И., Минаев Б.Н., Шехтель А.Я., 1982).

У процесі визначення фізичної підготовленості на заняттях з легкої атлетики було виявлено розбіжності в підходах до цього питання з боку науковців (Бондаревский Е.Я., 1983; Калабин В.И., 1996; Селезнев А.В., 1991; Сергієнко Л.П., 2001), щодо визначення конкретних вправ і тестів. Для об'єктивного оцінювання рівня рухових здібностей краще використовувати методику комплексного педагогічного контролю.

Аналіз науково-педагогічних досліджень підтвердив, що у процесі засвоєння студентами теоретичного матеріалу доцільно використовувати загально-педагогічні методи, а під час засвоєння техніки виконання вправ доповнити їх ще й спеціальними (Волков Л.В., 2002; Попов В.Б., 1990). У процесі формування навичок застосовують інформаційні, комп'ютерні технології та аудіовізуальні засоби (Волков В.Ю., 2001; Зволинская И.Н., 1986; Куртяк О., 2001).

Для навчання техніки легкоатлетичних вправ важливо застосовувати інформаційні технології (Скрипко А.Д., 2001; Шестаков М.П., 1998), тренажерні пристрої (Ахметов Р.Ф., 2001; Трофимишин П.І., 1995; Шолковський В.Н., 2002), метод „постав” (Канарченко П.С., 1993; Романов Н.С., 1990), а також проводити відеокomp'ютерний (Островський М., 2003; Augulo R., Darena J., 1992; John W., Chow A., 1993), біомеханічний і кінематичний аналіз рухових дій (Сучилин, Н.Г., 1989; Добровольський С., Илемков Г., Лисов В., 1997; Конестяпін В.Г., 2003).

Для ефективної організації навчального процесу та оцінки якості знань студентів необхідно здійснювати за допомогою модульно-рейтингової системи оцінювання, що є складовою кредитно-модульного навчання (Круцевич Т., Зайцева М., 2005; Шкретій Ю., Харченко Л., 2005; Ялович В.Т., Овчаренко Т.Г., 2004).

Наш теоретичний аналіз показав, що однією з найважливіших проблем у навчально-виховному процесі є пошук інновацій стосовно організації професійної підготовки з дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання” у ВНЗ. Враховуючи цінність легкоатлетичних вправ як засобу підвищення фізичної підготовленості, працездатності та здоров'я студентів, їх використання у професійній підготовці є першочерговим завданням. Тому відсутність науково обґрунтованої інноваційної технології навчання спрямував процес дослідження саме у цьому напрямку.

У другому розділі **„Методи та організація дослідження”** охарактеризовано методик досліджень, зокрема теоретичний аналіз стану проблеми відповідно до існуючої теорії та практики, а також *педагогічні методи* (включене спостереження; педагогічний експеримент; тестування теоретичної, методичної, технічної та розвитку рухових здібностей студентів); *методи експертної оцінки; спеціальні інструментальні методи* (комп'ютерна програма оцінювання теоретичних знань); *методи математичної статистики*.

Репрезентативну вибірку дослідно-експериментальної бази склали 468 студентів I–IV курсів Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка та Волинського державного університету ім. Л.Українки.

На *першому етапі* (2000–2001 рр.) було проаналізовано науково-педагогічну та спеціальну літературу з проблеми дослідження, також навчальні програми дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання” за 1982, 1989, 1995, 1997, 2001 роки різних ВНЗ. Проводилися бесіди з

експертами та студентами, узагальнено передовий педагогічний досвід роботи вчителів фізичного виховання, визначено проблеми, які виникають у студентів у процесі вивчення легкої атлетики та під час проходження педагогічної практики. Також вивчалися інноваційні технології під час підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

На другому етапі дослідження (2001–2002 рр.) було проведено констатуючий педагогічний експеримент з метою визначення у студентів рівня професійних (легкоатлетичних) знань за традиційною системою навчання. В експерименті взяли участь 225 студентів II–IV курсів факультету фізичної культури СумДПУ ім. А.С. Макаренка і 243 студенти I–III курсу інституту фізичної культури та здоров'я ВДУ ім. Лесі Українки.

Для досягнення чистоти параметрів однорідності контрольної й експериментальної груп було здійснено вибіркове угруповання студентів за рівнем їхньої теоретичної, методичної, технічної й фізичної підготовленості. За результатами відбору скомплектовано одну контрольну й одну експериментальну групу на кожному курсі, які не мали статистично вірогідних різниць за показниками освітньої та фізичної підготовленості. Види спорту, в яких спеціалізувалися студенти, ми не визначали, тому що програма для всіх студентів була однаковою. Засвоєння видів легкої атлетики (за шкільною програмою) здійснювалося відповідно до робочої програми й часу, відведеного на вивчення кожного виду.

Результатом цього етапу дослідження є розробка технологічної моделі викладання легкої атлетики на основі інновацій для студентів факультету фізичної культури.

Для аналізу матеріалів другого етапу використовували опитування, бесіди, спостереження, методи математичної статистики.

На третьому етапі дослідження (2002–2004 рр.) було проведено педагогічний експеримент для оцінки якості запропонованої технології підготовки. Цей етап також передбачав обробку й аналіз отриманих результатів, порівняння даних експериментальних і контрольних груп. Методом математико-статистичного аналізу здійснено оцінювання теоретичних, методичних, технічних знань і фізичної підготовленості кожного студента, групи й курсу. Визначено рівень оволодіння знаннями й навичками з навчально-методичної роботи в школі.

У третьому розділі „Стан підготовленості студентів з вивчення окремих видів легкої атлетики” проаналізовано рівень теоретичних знань, методичних, технічних умінь і навичок та фізичної підготовленості студентів у процесі вивчення легкоатлетичних видів, які входять до програми загальноосвітніх навчальних закладів „Основи здоров'я, фізична культура” (рис. 1).

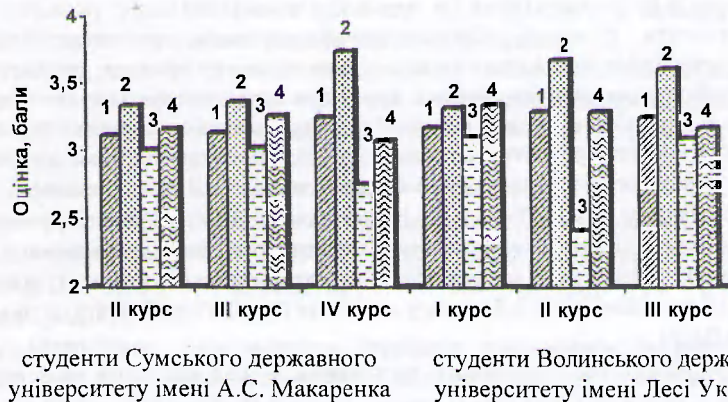

Рис.1. Рівень знань, умінь і навичок студентів (бали) в: 1 – теоретичній, 2 – методичній, 3 – технічній та 4 – фізичній підготовленості.

Дослідження теоретичної підготовленості студентів факультетів фізичної культури свідчать, що найкращі знання за традиційною системою навчання у студентів обох ВНЗ із лекційного курсу виявлено з таких тем: „Основи техніки спортивної ходьби і бігу” (3,30 бала), „Легка атлетика як навчальна та наукова дисципліна” (3,27 бала), „Основи навчання й тренування. Навчання й тренування як частина цілого педагогічного процесу” (3,32 бала) та „Організація, планування й облік навчальної роботи з легкої атлетики” (3,57 бала). Цей рівень знань пояснюється цілеспрямованою роботою на заняттях з інших дисциплін. На низькому рівні знання з тем: „Основи техніки метань” (2,86 бала), „Історія розвитку легкої атлетики” (2,89 бала), „Основи техніки стрибків” (3,17 бала), „Урок легкої атлетики. Урок як основна форма легкої атлетики” (3,18 бала), „Легка атлетика в загальноосвітній школі, спортивно-оздоровчому таборі” (3,09 бала) і „Спортивні споруди для проведення змагань з легкої атлетики” (2,44 бала), що свідчить про недостатнє висвітлення цих тем у навчально-методичній літературі.

Аналіз результатів теоретичної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури показує, що їхній \bar{x} рівень знань на першому курсі становить за п'ятибальною системою $3,17 \pm 0,07$ бала (ВДУ); на другому – $3,11 \pm 0,05$ (СумДПУ) і $3,29 \pm 0,08$ бала (ВДУ); на третьому – $3,13 \pm 0,06$ (СумДПУ) і $3,25 \pm 0,08$ бала (ВДУ); на четвертому – $3,25 \pm 0,10$ бала (СумДПУ).

Фізичну підготовленість визначали за 15 емпіричними індикаторами згідно з рекомендаціями В.А. Романенка (1999); Л.П. Сергієнка (2001);

В.М. Платонова, М.М. Булатової (1995); И.А. Тер-Ованесяна (2000); В.А. Креера, В.Б. Попова (1986); Dr. Arnot, C. Gaines (1994).

Результати фізичної підготовленості студентів характеризуються значною неоднорідністю і недостатнім рівнем розвитку рухових здібностей, який за період навчання від першого курсу невинно знижується. Особливо поміжно є динаміка зниження фізичної підготовленості на старших (III–IV) курсах. Діагностика розвитку рухових здібностей студентів показала, що розвиток швидкісних і силових здібностей відповідає \bar{x} рівню (відповідно 3,76 і 3,66 бала у СумДПУ та 3,62 і 3,65 бала у ВДУ), а рівень розвитку координаційних здібностей – нижчому від середнього рівню (відповідно 3,21 і 3,29 бала), гнучкість і витривалість характеризуються низьким рівнем розвитку (відповідно 2,77 і 2,71 бала у студентів СумДПУ та 2,42 і 3,05 бала у студентів ВДУ).

За результатами проведеного тестування \bar{x} бал студентів на I курсі відповідає $3,34 \pm 0,09$ (ВДУ); на II курсі – $3,16 \pm 0,10$ (СумДПУ) і $3,29 \pm 0,10$ (ВДУ); на III – $3,26 \pm 0,11$ (СумДПУ) і $3,17 \pm 0,11$ (ВДУ); IV – $3,07 \pm 0,10$ (СумДПУ).

Отже, проведені дослідження фізичної підготовленості студентів факультету фізичної культури СумДПУ й Інституту фізичної культури та здоров'я ВДУ дали змогу встановити, що вона низька, до того ж з відсутністю тенденції до зростання. У зв'язку з цим виникає потреба пошуку нових ефективних методів і засобів для підвищення рівня фізичної підготовленості студентів.

Визначення технічної підготовленості передбачало дослідження двох компонентів: практичне виконання і технічну характеристику легкоатлетичного виду. Вивчення технічних дій здійснювалося візуальним спостереженням за допомогою карток, де містилися основні опорні точки (ООТ) техніки й оцінювався кожний технічний елемент. Технічну характеристику легкоатлетичних видів здійснювали згідно з картками-ілюстраціями, які ми розробили і які містили критерії спостереження та малюнки виконання техніки за фазами.

Найкраще практичне виконання техніки легкоатлетичних вправ студенти демонструють у таких видах: біг на короткі дистанції, естафетний біг, стрибок у висоту способом „переступання”, стрибок у довжину способом „зігнувши ноги”, біг на середні дистанції і кросовий біг. Це показує, що студенти не втратили навичок, яких набули в загальноосвітній школі. За виконання техніки метання малого м'яча, гранати, штовхання ядра й потрійного стрибка студенти отримали найнижчі оцінки. Такий низький рівень зумовлений тим, що ці види належать до складно-координаційних вправ легкої атлетики, у яких при використанні традиційної системи недостатньо залучаються сучасні засоби й прийоми навчання.

Найкращі показники з технічної характеристики майбутні вчителі фізичної культури мають у бігові на короткі дистанції, стрибках у висоту

способом „переступання”, бігу на середні дистанції, а також кросового бігу. На низькому рівні результати технічної характеристики з метання малого м'яча й гранати, штовхання ядра та потрійного стрибка.

Отже, розроблена методика оцінювання техніки легкоатлетичних вправ, котрі входять до шкільної програми, допомогла диференціювати рівні технічної підготовленості студентів з бігу як найкращу, дещо гіршу – в стрибках, найгіршу – з метань.

Аналіз техніки практичного виконання і за технічними характеристиками легкоатлетичних видів показує, що студенти I курсу в \bar{x} отримали $3,10 \pm 0,05$ бала (ВДУ); II – $3,00 \pm 0,05$ (СумДПУ) і $2,41 \pm 0,08$ бала (ВДУ); III – $3,02 \pm 0,05$ (СумДПУ) і $3,09 \pm 0,07$ бала (ВДУ); IV – $2,75 \pm 0,08$ бала (СумДПУ).

✓ Методична підготовленість студентів оцінювалася за результатами проведення підготовчої частини уроку для учнів середніх і старших класів, за якісне написання конспекту уроку, володіння методикою навчання техніки видів і успішністю навчально-методичної роботи під час практик у школі.

Аналіз методичної підготовленості студентів показав, що її результати за оцінками методики навчання школярів техніки бігу на короткі дистанції, середні дистанції, естафетного бігу, проведення уроків для старших класів оцінено найкраще. Пояснюється це тим, що такі результати характерні для студентів старших курсів, які в навчально-виховному процесі встигли набути відповідних знань і навичок. Підготовку і якість конспектів уроків, методику навчання техніки метання малого м'яча, гранати, штовхання ядра й потрійного стрибка оцінено у студентів найнижчими балами.

За всіма показниками методичної підготовленості \bar{x} рівень знань студентів I курсу (ВДУ) склав $3,32 \pm 0,05$ бала; II – $3,33 \pm 0,07$ (СумДПУ) і $3,68 \pm 0,07$ бала (ВДУ); III – $3,36 \pm 0,06$ (СумДПУ) і $3,61 \pm 0,08$ бала (ВДУ); IV – $3,74 \pm 0,07$ бала (СумДПУ).

У четвертому розділі „Концептуальні основи технології викладання легкої атлетики у вищих навчальних закладах освіти” обґрунтовано й розроблено експериментальну технологію навчання студентів, висвітлено динаміку критеріїв теоретичної, методичної, технічної і фізичної підготовленості протягом педагогічного експерименту та розкрито ефективність використання запропонованої. Розробка інтегрованої методики здійснювалася на основних положеннях програми з фізичної культури для загальноосвітніх шкіл.

Значну увагу у процесі занять приділено:

- формуванню теоретичних знань, використанню активного проведення лекцій (конспект-лекція, лекція-дискусія, лекція-консультація, лекція зі зворотним зв'язком, проблемна лекція, лекція-бесіда);
- різних форм семінарських занять (конкурс знань, семінар-аукціон, семінар-дискусія, свято-гра, пізнавальний ринг „Гойдалки”);

- навчальним груповим конференціям (виступ, доповідь, повідомлення, дискусія);
- методичним заняттям (проблемні ситуації, пізнавально-практичний урок, навчальні завдання, які виконуються в групі, попарно, індивідуально);
- комп'ютерному тестуванню.

За всіма компонентами теоретичної готовності студенти експериментальної групи мають вірогідно вищі показники, ніж контрольної ($p < 0,001$).

Це пояснюється тим, що на лекціях і семінарських заняттях широко використовувалися сучасні форми й методи навчання та дотримувалися такі вимоги: а) відчуття рівного серед рівних, можливість вільно висловлювати свою думку й вислуховувати своїх однокурсників (суб'єкт-суб'єктивний підхід); б) можливість творчої співпраці (креативний підхід). Атмосфера співдружності значно сприяла формуванню як загальних, так і професійно важливих якостей (комунікативний підхід).

Результати комп'ютерного оцінювання теоретичних знань показали, що рівень отриманих знань в експериментальних групах не погіршився, а за показниками кількості якісних балів був навіть кращим, ніж у контрольних групах. Так, із загальної кількості студентів експериментальних груп: 5 балів отримали 33,6%; 4 бали – 47%; 3 бали – 19,4%. Студенти контрольної групи відповідно мають такі показники: 5 балів – 0%; 4 бали – 7,2%; 3 бали – 66,1%; 2 бали – 26,7%.

Це свідчить про те, що підхід до організації й проведення теоретичних занять, який ми обрали у поєднанні з комп'ютерними технологіями сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Для вдосконалення навчання техніки легкоатлетичних вправ у навчальному процесі застосовували програми раціональної техніки виду, навчальні картки, проблемні завдання і ситуації, навчально-професійну рефлексію, технічне виконання легкоатлетичного виду за (ООТ), візуальне оцінювання за картками, аналіз техніки виду за картками й тренажерні пристрої.

Аналіз виконання легкоатлетичних видів (за ООТ), оціненого експертами, у контрольній та експериментальній групах обох ВНЗ показав, що x результати значно підвищилися в таких видах: метання гранати з розбігу (на 1,22 бала); естафетний біг (на 1,14 бала); біг на середні дистанції (на 1,15 бала); метання малого м'яча (на 1,14 бали); біг на короткі дистанції (на 1,06 бала) і стрибок у висоту способом „переступання” з розбігу (на 1,03 бала).

При цьому узгодженість думок експертів за коефіцієнтом конкордації (W) мала середній рівень (0,51 ум. од.).

Результати знань з кросового бігу підвищилися на 1,03 бала, штовхання ядра – на 0,98 бала, потрійного стрибка – на 0,95 бала, естафетного бігу – на

0,95 бала. Найбільше зросли \bar{x} показники в студентів експериментальних груп із технічної характеристики вправ ($p < 0,001$).

Для кращого засвоєння шкільних видів легкої атлетики надавали перевагу методиці навчання техніки (проблемні завдання і ситуації, ділові й рольові ігри, розробка методичних карток), формам навчальної практики (проект, моделювання, планування), методичним конференціям (проект уроку, урок в уроці, аналіз якості уроку), рейтинговій системі.

Аналіз результатів експериментальних груп показав, що запропонована методика засвоєння шкільних легкоатлетичних видів позитивно вплинула на формування знань з методики навчання техніки бігу на короткі дистанції, бігу на середні дистанції, кросового бігу, стрибка в довжину способом „зігнувши ноги” (\bar{x} від 1,01 до 1,08 бала), ($p < 0,001$), сприяла реалізації усіх компонентів навчально-методичної роботи в школі, навичок проведення уроків для школярів різного віку.

З метою підвищення фізичної підготовленості студентів ми використовували комплексний підхід, який передбачає поєднання різноманітних навантажень для розвитку рухових здібностей (методичні рекомендації, рухливі ігри, колове тренування).

Впровадження інноваційних підходів на практичних заняттях сприяло підвищенню рівня фізичної підготовленості в експериментальних групах, зокрема – розвитку гнучкості та координаційних здібностей ($p < 0,001$).

Оцінювання ефективності експериментального впровадження інновацій здійснювалося за результатами формуючого педагогічного експерименту. Аналіз результатів дослідження свідчить про вірогідне підвищення показників сформованості професійної підготовленості студентів експериментальних груп, де величина приросту залежала від способу використання експериментальних програм (табл. 1).

Найбільша вірогідна різниця між контрольною й експериментальною групами простежується у студентів II курсу СумДПУ з теоретичних знань (38,03%); IV – з фізичної підготовленості (37,74%) і технічних знань (35,40%); III – з теоретичних знань (35,16%); II – з методичних знань (32,09%). Дещо менша ймовірна різниця у студентів IV курсу з теоретичних знань (31,41%); III – з фізичної підготовленості (30,32%); II – з технічних знань (30,03%); III – з технічних знань (29,60%) і методичних знань (29,01%). Студенти II курсу з фізичної підготовленості (25 %) та IV курсу з методичних знань (16,66%) мають найменшу ймовірну різницю результатів.

Порівняльний аналіз аналогічних показників дослідження серед майбутніх учителів фізичної культури ВДУ на етапі завершення експерименту констатував, що найбільшу ймовірну розбіжність між групами виявлено у студентів II, III і I курсів з технічних знань (54,74%; 30,92%; 32,78%); та на I курсі з методичних знань (27,40%).

Таблиця 1

Показники ($\bar{X} \pm S$) професійної готовності студентів контрольної та експериментальної груп після впровадження інноваційних технологій, бали

Курс	ВНЗ	Групи досліджуваних		t	p
		контрольна	експериментальна		
Теоретична підготовленість					
I курс	ВДУ	3,24 ± 0,10	4,07 ± 0,08	6,44	< 0,001
II курс	СумДПУ	3,05 ± 0,07	4,21 ± 0,10	9,69	< 0,001
	ВДУ	3,33 ± 0,11	4,19 ± 0,10	5,72	< 0,001
III курс	СумДПУ	3,10 ± 0,09	4,19 ± 0,09	8,50	< 0,001
	ВДУ	3,29 ± 0,12	4,17 ± 0,11	5,49	< 0,001
IV курс	СумДПУ	3,12 ± 0,13	4,10 ± 0,11	5,63	< 0,001
Методична підготовленість					
I курс	ВДУ	3,32 ± 0,10	4,23 ± 0,08	7,55	< 0,001
II курс	СумДПУ	3,24 ± 0,09	4,28 ± 0,09	8,45	< 0,001
	ВДУ	3,66 ± 0,10	4,18 ± 0,10	4,16	< 0,001
III курс	СумДПУ	3,24 ± 0,08	4,18 ± 0,10	7,46	< 0,001
	ВДУ	3,55 ± 0,11	4,24 ± 0,09	4,85	< 0,001
IV курс	СумДПУ	3,66 ± 0,09	4,27 ± 0,09	4,76	< 0,001
Технічна підготовленість					
I курс	ВДУ	3,05 ± 0,07	4,05 ± 0,07	10,10	< 0,001
II курс	СумДПУ	3,03 ± 0,07	3,94 ± 0,09	8,04	< 0,001
	ВДУ	2,32 ± 0,12	3,59 ± 0,09	8,57	< 0,001
III курс	СумДПУ	3,04 ± 0,07	3,94 ± 0,08	8,46	< 0,001
	ВДУ	3,04 ± 0,10	3,98 ± 0,10	6,64	< 0,001
IV курс	СумДПУ	2,74 ± 0,10	3,71 ± 0,11	6,52	< 0,001
Фізична підготовленість					
I курс	ВДУ	3,37 ± 0,13	3,97 ± 0,10	3,65	< 0,001
II курс	СумДПУ	3,20 ± 0,12	4,00 ± 0,11	4,91	< 0,001
	ВДУ	3,30 ± 0,13	4,06 ± 0,12	4,40	< 0,001
III курс	СумДПУ	3,10 ± 0,14	4,04 ± 0,12	5,09	< 0,001
	ВДУ	3,25 ± 0,15	4,05 ± 0,12	4,16	< 0,001
IV курс	СумДПУ	3,02 ± 0,14	4,16 ± 0,13	5,96	< 0,001

Імовірне збільшення також відбулося у студентів III, I, II курсів із теоретичних знань (26,74%, 25,61%, 25,82%) та фізичної підготовленості (24,61%; 23,03%) на III і II курсах. Менший приріст спостерігається на III і II курсах із методичних знань (19,43%; 14,20%), із фізичної підготовленості (17,80%) у першокурсників.

Отже, результати дослідження показують, що студенти експериментальної групи обох ВНЗ мають вірогідно вищий рівень теоретичної, методичної, технічної та фізичної готовності, ніж студенти контрольної групи. Це свідчить про ефективність розробленої інноваційної експериментальної технології навчання й можливість її широкого використання у ВНЗ України.

У п'ятому розділі „Аналіз і узагальнення результатів дослідження” здійснено підсумки дисертаційної роботи. Отримані результати показали, що впровадження інноваційних технологій у навчальний процес підвищує рівень теоретичної, методичної, технічної і фізичної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури (табл. 2).

У цілому проведене дослідження засвідчило доцільність й ефективність застосування інноваційного підходу до формування професійної готовності студентів. Крім того, педагогічний експеримент показав доцільність застосування певної групи активних методів навчання в поєднанні з різними формами контролю за якістю знань.

Порівняння ефективності традиційної системи навчання та інноваційної технології показало перевагу останньої. Аналіз професійно важливих складових діяльності студентів СумДПУ засвідчив, що традиційна система задовільно сприяє засвоєнню методичних знань ($3,38 \pm 0,09$ бала, приріст 1,77%), теоретичних ($3,08 \pm 0,10$ бала, приріст 1,62%) та фізичної підготовленості ($3,10 \pm 0,13$ бала, приріст 1,95%) і незадовільно – технічних знань ($2,93 \pm 0,08$ бала, приріст 0,68%). Студенти ВДУ мають задовільні показники з методичних знань ($3,51 \pm 0,10$ бала, приріст 0,56%), теоретичних ($3,29 \pm 0,11$ бала, приріст 1,23%), фізичної підготовленості ($3,30 \pm 0,13$ бала, приріст 0,60%) та незадовільні з технічних знань ($2,80 \pm 0,09$ бала, приріст 1,78%). Експериментальна технологія інноваційно-освітнього процесу, основу якого складає індивідуальний-орієнтований підхід та групова форма навчання, істотно підвищує рівень обсягу і якості теоретичних, методичних і технічних знань та фізичної підготовленості (загальний приріст у межах від 19 до 34%, $p < 0,001$).

Таким чином у дослідженнях отримано три групи даних. Підтверджено наукові результати В.Н. Власова (2002), В.И. Калабина (1996), М.М. Ріпак (2000), А.В. Чеснокова (2001) про те що рівень професійної готовності майбутніх вчителів фізичного виховання недостатній і має резерви для підвищення. Підтверджено висновки наукових досліджень щодо низького рівня фізичної підготовленості студентської молоді (Боднар І.Р., 2000; Іванова І.Є., 2001; Кузнєцова О.Т., 2005).

Доповнено результати досліджень сформованості окремих критеріїв професійної готовності майбутніх учителів фізичного виховання (Балбенко С.Ю., Коробейник В.А., 1999; Вільчковський Е.С., 2002; Данилко М.Т., 2003; Євсєєв Л.Г., 2002; Карпок Р.П., 2004; Чорноштан А.Г., 2002).

Таблиця 2

Динаміка професійної готовності контрольної та експериментальної груп студентів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та Волинського державного університету імені Лесі Українки, бали

ВНЗ	Контрольна група				Експериментальна група				Приріст результатів			
	до експерименту	після експерименту	t	p	до експерименту	після експерименту	t	p	Бали		%	
									К	Е	К	Е
Теоретична підготовленість												
СумДПУ	3,13±0,10	3,08±0,10	0,35	>0,05	3,19±0,10	4,16±0,10	6,85	<0,001	0,05	0,97	1,62	30,40
ВДУ	3,25±0,11	3,29±0,11	0,25	>0,05	3,23±0,11	4,14±0,10	6,12	<0,001	0,04	0,91	1,23	28,17
Методична підготовленість												
СумДПУ	3,44±0,08	3,38±0,09	0,49	>0,05	3,51±0,09	4,24±0,09	5,73	<0,001	0,06	0,73	1,77	20,79
ВДУ	3,53±0,10	3,51±0,10	0,14	>0,05	3,53±0,09	4,23±0,09	5,50	<0,001	0,02	0,70	0,56	19,83
Технічна підготовленість												
СумДПУ	2,91±0,08	2,93±0,08	0,17	>0,05	2,92±0,07	3,86±0,09	8,24	<0,001	0,02	0,94	0,68	32,19
ВДУ	2,85±0,09	2,80±0,09	0,39	>0,05	2,87±0,09	3,87±0,08	8,30	<0,001	0,05	1,00	1,78	34,84
Фізична підготовленість												
СумДПУ	3,07±0,13	3,10±0,13	0,16	>0,05	3,25±0,14	4,06±0,12	4,39	<0,001	0,03	0,81	0,97	24,92
ВДУ	3,28±0,14	3,30±0,13	0,10	>0,05	3,26±0,14	4,02±0,11	4,26	<0,001	0,02	0,76	1,60	23,31

Наші дослідження також узгоджуються з попередніми роботами науковців і доповнюють їх новими результатами. Зокрема, визначено, що найкраще студенти оволодівають навичками організації навчання і тренування, виконання перспективного й оперативного планування.

Новим у дослідженні є: використання комплексу різнобічних методів навчання з поступовим переходом від репродуктивних до проблемно-пошукових і дослідницьких, виконання комп'ютерного тестування та самостійних творчих завдань, розробка методики інноваційної технології викладання легкої атлетики у ВНЗ.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці структурно-функціональної моделі викладання легкої атлетики у ВНЗ, яка спроможна узагальнити і систематизувати всі елементи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що на факультетах, в інститутах та університетах фізичної культури під час вивчення спортивно-педагогічної дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання” домінує традиційний підхід, який зорієнтований, в основному, на відтворення програмового матеріалу без його поточного коригування інноваційними підходами, відсутня індивідуальна й групова спрямованість навчання, неефективний контроль за якістю підготовки до майбутньої професії. Студент у навчальному процесі виступає в ролі пасивного об'єкта. При цьому не формується його творча самостійна ініціатива, не розвивається професійна рефлексія.

На сучасному етапі розвитку вищої професійної освіти у процесі підготовки вчителів фізичної культури концептуальну основу вдосконалення навчального процесу мають відігравати інноваційні технології навчання. Інноваційне навчання – це процес, орієнтований на перспективу й акцентований на підготовку фахівців до роботи в нових умовах, який стимулює підготовку студентів до творчої професійної діяльності з фізичної культури і спорту.

2. Порівняння навчальних програм з дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання”, котрі використовуються у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації, показало, що на вивчення шкільних легкоатлетичних видів недостатньо відводиться часу (від загальної кількості годин): на лекції – 13,9%, семінарські заняття – 7,8% і методичні заняття – 3,1%. На практичні заняття передбачено 70,2%, на вивчення окремого виду – 5%.

3. Визначення рівня засвоєння студентами теоретичних, методичних, технічних знань та фізичної підготовленості з легкої атлетики дало змогу оцінити їхню професійну діяльність на початку експерименту. Установлено,

що рівень знань студентів недостатній і характеризується значною неоднорідністю результатів: теоретична підготовленість – $3,20 \pm 0,07$ бала; фізична – $3,21 \pm 0,10$ бала; технічна – $2,89 \pm 0,06$ бала; методична – $3,32 \pm 0,07$ бала.

4. Нова технологія організації навчання характеризується системою зміни всього навчального процесу, стосується змісту, предмету, методів викладання та методів навчання. Інноваційна технологія викладання легкої атлетики – це проектна модель професійної діяльності, що включає нововведення (лекції – конспект-лекція, лекція-дискусія, лекція-консультація, лекція зі зворотним зв'язком, проблемна лекція, лекція-бесіда; семінари – конкурс знань, семінар-дискусія, свято-гра; конференції – виступ, доповідь, повідомлення, диспут); сучасні форми, методи й засоби навчання (проблемні, ситуаційні, навчальні картки, проблемні завдання, основні опорні точки, моделювання, проект уроку, комп'ютерне тестування, рейтингова система), які спрямовані на особистісно-орієнтований розвиток студентів, формування їхньої професійної самосвідомості і педагогічного мислення, на підвищення власного соціального статусу й професійної культури в ранзі вчителя фізичного виховання.

5. Установлено, що застосування експериментальної програми легкоатлетичних занять для вдосконалення технічної підготовленості сприяло якіснішому засвоєнню технічних елементів виконання легкоатлетичних видів, які вивчаються в загальноосвітній школі. Результати експертного оцінювання техніки виконання (за сумою всіх видів) свідчать, що в експериментальних групах студенти показали кращі результати на 33,5% ($p < 0,001$), тоді як у контрольних лише на 1,23% ($p > 0,05$).

Виявлено, що запропонована програма теоретичної підготовки й методика комп'ютерного контролю теоретичних знань сприяла тому, що студенти експериментальних груп зробили менше помилок й отримали вищі результати на 29,2% ($p < 0,001$), ніж студенти контрольних груп 1,42% ($p > 0,05$).

Аналіз сформованості методичної підготовленості показав, що вона в цілому зросла, але дещо нижчою є в контрольних групах на 1,16% ($p > 0,05$) і кращою в експериментальних групах на 20,3% ($p < 0,001$).

З'ясовано, що завдяки використанню методики тренування з урахуванням індивідуального розвитку й комплексного підходу отримані результати фізичної підготовленості студентів експериментальних груп зросли на 24,1% ($p < 0,001$), у студентів контрольних груп – на 1,28% ($p > 0,05$).

6. Перевірка інноваційної технології навчання засвідчує, що запропонована програма викладання дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання” у звичайних умовах педагогічної практики в школі показала її ефективність. Узагальнюючі оцінки за проведення різних форм навчальної діяльності в школі у студентів експериментальних груп (за всіма

контрольними вимірами одиниць аналізу підрахунку) значно вищі й достовірніші ($p < 0,001$), ніж у контрольних ($p > 0,05$).

7. Розроблена й апробована інноваційна технологія використання активних форм навчання та отримані результати дослідно-експериментальної роботи з підготовки майбутніх учителів на факультетах фізичної культури вищих навчальних закладів сприяють „профілізації” всіх діяльних характеристик студентів, формуванню теоретичних, методичних, технічних і фізично-рухових показників. У процесі цілеспрямованого формування професійної підготовки студентів передусім перебудовується їхня методична, а потім вже спортивна підготовленість, які загалом стають фундаментом для подальшого вдосконалення фізкультурного професіоналізму.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Яловик В.Т., Сергієнко В.М. Теорія і методика вивчення видів легкої атлетики в школі (Біг. Стрибки. Метання): Навч. посіб. – Луцьк: Вежа, 2006. – 228 с. (Здобувачеві належить розробка легкоатлетичних засобів для удосконалення навчання техніки та розвитку рухових здібностей школярів і студентів).

2. Яловик В.Т., Сергієнко В.М. Технологія вдосконалення професійної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка. – 2003. – № 2. – С. 16–18. (Здобувачеві належить розробка програми експерименту, також математична обробка результатів дослідження).

3. Сергієнко В.М. Методика вивчення та оцінювання легкої атлетики на факультетах фізичного виховання // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. /За ред. С.С. Єрмакова. – Х. 2001. – № 13. – С. 3–6.

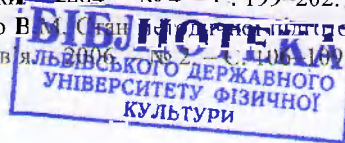
4. Сергієнко В.М. Тестування – найефективніший спосіб визначення підготовленості студентів на заняттях з легкої атлетики // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. /За ред. С.С.Єрмакова. – Х. 2002. – № 15. – С. 12–17.

5. Сергієнко В.М. Умови якісного вивчення легкої атлетики студентами факультетів фізичної культури // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. – Луцьк, 2002. – Т. 1. – С. 96–99.

6. Сергієнко В.М. Оцінювання виконання техніки легкоатлетичних вправ // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. – Луцьк, 2005. – С. 183–186.

7. Сергієнко В.М. Рівень фізичної підготовленості студентів факультету фізичної культури // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2004. – № 4. – С. 199–202.

8. Сергієнко В.М. Стан і динаміка підготовки студентів // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 2. – С. 104–109.

9. Сергієнко В.М. Теоретична підготовка студентів при вивченні легкої атлетики на факультеті фізвиховання // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. пр. IV Міжнар. наук.- практ. конф. – К.; Вінниця, 2001. – С. 264–267.

10. Сергієнко В.М. Аналіз сучасного вивчення студентами легкої атлетики у вузі // Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту: Матеріали I Всеукр. наук. конф. – Суми, 2000. – С. 124–127.

11. Сергієнко В.М. Шкільні легкоатлетичні види у процесі підготовки вчителів фізичної культури // Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту: Матеріали II Всеукр. наук. конф. – Суми, 2005. – С. 226–231.

АНОТАЦІЇ

Сергієнко В.М. Інноваційна технологія викладання легкої атлетики на факультетах фізичної культури вищих навчальних закладів. – Рукопис.

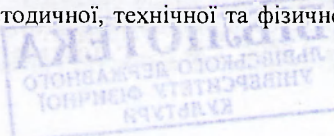
Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури – Львів, 2007 р.

Мета дисертаційної роботи полягала в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності інноваційної технології викладання легкої атлетики на факультетах фізичної культури вищих навчальних закладів.

Об'єктом дослідження виступила професійно-орієнтована підготовка студентів освітнього напрямку „фізичне виховання і спорт”. Предмет дослідження склали інноваційні технології викладання легкої атлетики у підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

У роботі вперше розроблено інноваційну інтегровану технологію викладання легкої атлетики у вищих навчальних закладах, що включає активні методи й форми навчання, проблемне навчання, комп'ютерні технології і контекстний підхід. Розроблено критерії й доповнено систему показників, які визначають і надають змогу оцінити рівень легкоатлетичної підготовленості студентів на різних етапах професійно-педагогічної підготовки. Розроблено авторську програму організації та проведення занять з дисципліни „Легка атлетика з методикою викладання”, в основу якої покладено професійну модель, що дає змогу вдосконалити зміст шкільної фізкультурної освіти.

У результаті дисертаційного дослідження доповнено дані про рівень і компоненти професійної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури (теоретичної, методичної, технічної та фізичної підготовленості), а

також розширено арсенал засобів і методичних прийомів викладання легкої атлетики у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: інноваційні технології, професійно-орієнтована підготовка, легка атлетика з методикою викладання, активні форми і методи навчання, учитель фізичної культури.

Сергиенко В.Н. Инновационная технология преподавания легкой атлетики на факультетах физической культуры высших учебных заведений. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание различных групп населения. – Львовский государственный университет физической культуры – Львов, 2007.

В диссертационной работе теоретически обоснована и экспериментально проверена эффективность новой технологии преподавания легкой атлетики на факультетах физической культуры высших учебных заведений.

Объект исследования – профессионально-ориентированная подготовка студентов образовательного направления «физическое воспитание и спорт».

Предмет исследования – инновационные технологии преподавания легкой атлетики в подготовке будущих учителей физической культуры.

Методы исследования: теоретический анализ и обобщение научных литературных источников, педагогические наблюдения, педагогический эксперимент, педагогическое тестирование теоретической, методической, технической и физической подготовленности студентов, методы экспертной оценки, компьютерная программа оценки теоретических знаний, методы математической статистики.

Научная новизна полученных результатов: впервые разработана инновационная интегрированная технология преподавания легкой атлетики в вузах, которая включает активные методы и формы обучения, проблемное обучение, компьютерные технологии и контекстный подход. Разработаны критерии и дополнена система показателей, представляющие возможность оценивать уровень легкоатлетической подготовленности студентов на разных этапах профессионально-педагогической подготовки. Разработана авторская программа организации и проведения занятий по дисциплине „Легкая атлетика с методикой преподавания”, в основе которой установлена профессиональная модель, что дает возможность усовершенствовать содержание школьного физкультурного образования. Дополнены данные об уровнях и компонентах профессиональной подготовленности (теоретической, методической, технической и физической) будущих учителей физической культуры. Расширен арсенал средств и методических приемов преподавания легкой атлетики в высших учебных заведениях.

В диссертации проанализировано состояние теоретико-методических и технических знаний, умений, навыков, а также физической подготовленности студентов в процессе изучения легкоатлетических видов по программе общеобразовательных учебных заведений. Установлено недостаточный уровень знаний студентов характеризующий значительной неоднородностью результатов, что побудило нас к разработке экспериментальной программы обучения, которая базируется на инновационных технологиях.

Для усовершенствования обучения технике легкоатлетических упражнений в учебном процессе применяли программы рациональной техники вида, учебные карточки, проблемные задачи и ситуации, моделирование, учебно-профессиональную рефлексию; техническое выполнение легкоатлетического вида в соответствии с основными опорными точками, визуальное оценивание по карточкам; анализ техники вида по карточкам, тренажерные устройства.

Для лучшего усвоения школьных видов легкой атлетики отдавали преимущество методике обучения технике (проблемные задачи и ситуации, деловые и ролевые игры, разработка методических карточек); формам учебной практики (проектирование, моделирование, планирование); методическим конференциям (проект урока, урок в уроке, анализ качества урока), рейтинговой системе.

С целью повышения физической подготовленности студентов использовали комплексный подход, который предусматривает объединение разнообразных приемов для развития двигательных способностей (методические рекомендации, подвижные игры, круговая тренировка).

Наши исследования согласовываются с предшествующими работами специалистов и дополняют их новыми результатами исследования. В частности, определено, что наилучше студенты овладевают навыками организации обучения и тренировки, выполнения перспективного и оперативного планирования.

Разработанная и апробированная инновационная технология использования активных форм и методов обучения, а также полученные результаты опытно-экспериментальной работы по подготовке будущих учителей на факультетах физической культуры вузов, способствуют „профессионализации” всех деятельностных характеристик студентов, в частности, формированию теоретических, методических, технических навыков и развитию двигательных способностей. В результате целенаправленного формирования профессиональной подготовки студентов, прежде всего, перестраивается их методическая, а затем спортивная подготовленность, которые в целом составляют фундамент для последующего совершенствования физкультурного профессионализма.

Ключевые слова: инновационные технологии, профессионально-ориентированная подготовка, легкая атлетика с методикой преподавания, активные формы и методы обучения, учитель физической культуры.

Serhyenko V.M. Innovative technology of teaching of light athletics track on the faculties of physical culture in higher educational establishments. – Manuscript.

Dissertation on competition of scientific degree of candidate of sciences on physical education and sport on speciality a 24.00.02 – physical culture, physical education of different groups of population – the Lviv state university of physical culture – Lviv, 2007.

The research is aimed at the theoretical ground and experimental verification of effectiveness of innovative teaching technology of light athletics on the faculties of physical culture of higher educational establishments.

The object of investigation was professional-orientate students preparation of educational direction „physical culture education and sport”. The subject of investigation was innovative technology of light athletics teaching in preparation of future of physical culture teachers.

The innovative integrated technology of light athletics teaching in higher educational establishments which includes active methods and forms of teaching, problem teaching, computers technologies and context approach is developed in the research.

The criteria and levels system that determinate and give possibility to estimate the level of light athletics students’ preparation on the different stages of professional-pedagogical preparation is given.

The author programme of organization and conduction lessons of the discipline of employments is developed on discipline „Light athletics with the method of Teaching”, the basis of which professional model is set auf, that gives to improve school programme of physical education is elaborated.

The result of dissertation is complemented with level and components of professional preparation of future physical culture teachers (theoretical, methodical, technical and physical preparation). Also the arsenal of facilities and methodical receptions of light athletics teaching in higher educational establishments is extended.

Keywords: innovative technologies, professional-orientate preparation. light athletics with the method of teaching, active forms and teaching methods, physical culture teacher.